

הישרדות

המלך אנטיוכוס לבית סלוויקוס, שנהג לנוע תדיר בדרכים כדי לבזוז בז ולמלא את אוצרו המדולדל, עזב את מצרים מפחד ה רומאים ו פנה לירושלים. הוא כבש את בית המקדש, בזז את כלי הקודש, את מזבח הזהב, את השולחן עם כלי הקטורת ואפילו את הפרגודים לקח. את העיר פקד להעלות באש, וכן ציווה לקעקע את חומותיה את בת המקדש.

אנטיוכוס שנא את היהודים. בממלכתו הרעועה פרי מסעות הכיבושים השוד שלו, היו הם מקור מתמיד לחשש, מפני שהתמידו לדבוק אמונתם ובמוציהם ונשארו נאמרים לעצמם. הוא עשה כל אשר ביכולתו כדי לשבור את מריים השקט. הוא ציווה לשחוט חזירים על המזבח הקודש, ומדי יום ביזמו עינה והקיע על הצלב יהודים גאים, שנחשדו בקיום תורת משה ומצוותיה. נשים וילדים נתקו למוות. כל ספר או כתב עברי הולה באש.

ממחשכים אלה שררו היהודים את עצמם בצרד הידועת בינהגתם של מתתיהו ויהודה המכבי. גורל המלחמה הוכרע בנס גדול, ניצחון בקרב על רבבות חייליו של המלך אנטיוכוס, על פרשיו, על פיליו. שיאו של הניצחון היה שחרור בית המקדש בירושלים, השבתו לידי בעליו וההדלקה המחודשת של המנורה בבית המקדש החרב. מאותו יום חוגגים את הנס הזה בכל שנה, חנוכה חג האוים.

החנוכייה הפכה לסמל המאבק היהודי ברגעים של אפס תקווה. חנוכה פירושו, עמדנו גם בזה. אמונתנו בעזרת ה' היא שהושיה אותנו. ייתכן שלאנטיוכוס יהיו ממשיכים. הניסיון לכבות את עלול להיות מנת חלקנו לנצח, אך המאבק שלנו גם הוא בן אלמוות. בכל העולם שרים בני העם היהודי לאחר הדלקת הנרות:

רעות שבע נפשי, ביגון כחי כלה.
חיי מררו בקשי, בשעבור מלכות עגלה.
ובידו הגדולה, הוציא הסגולה...

הדפס האץ שעל גבי ספר זה מראה לנו שוב את אותו אור הזהב, הפורץ לפתע מתוך הסבך הכחול, מתוך הצל המאיים. כחול מאובק, מטושטש, כחול כאבן התכלת, כסמל הסכנה והאיום, אותו כחול זגוגי, שבו נהגו אשורים והבבלים הקדמונים לצפות את ה לבנים שהשתמשו בהן לבנייה. סכנות המוות הנזכרות בתנ"ך הופכות למציאות נוראה בעת החדשה.

על גבי גלופת העץ של הדפס מתוארת אחרת, כמו נחרצה בקיר, כמו נשרטה בהאבן, כמסר אחרון של גוסס בגשם של אפר. שלו כמו בהדפס עצמו, שבו מאציל הזהב למנורה משהו מן ניצחון, בגלופת העץ המסר מצטמצם, ונותר ממנו שלד בלבד, הישרדות. המנורה היא כעץ התידון לכליה באוויר מזרחם, בעולם שאינו מאפשר קיום חיי אדם.

פגיעה בחיים יהודיים נמשלה לפגיעה בחיים בכללותם. זוהי משמעות ההוויה היהודית: היהדות אנה אלא שירת החיים, סמל תמציתם. הדבר ניכור הן באסונות הן בנצחונות. המנורה שעל גבי ההדפס היא לב לבה של יצרה גדולה. בשולי ההדפס נראים חיילים צועדים, נכנסים בצעד כבד. חיילים מאשור ומבבל, חיילים מגרצניה וממקומות אחרים. זמן רב, רב מדי, הם פגעו בעם חסר ישע, עם שמצא מפלט אחרון בחיי הרות, אך לא עוד.

הנס האמיתי הוא כוח הישרדות של העם היהודי באלפי שנות דיכוי ורדיפות. גם נצחונה של מדינת ישראל
הנו נס. שוב אנו רואים ההקבלה: עמידה זאת ונצחון זה מסמלים את כוח הישרדותו של האדם בעולם,
השרי בסכנה הולכת ו גוברת.

חיים נול, 1993

זר הנך, הוצאת שוקן, תל אביב/הוצאת פרזנץ, גנאדנטל, 1993 ISBN 3-87630-455-5